

Материал и методы. В рамках исследовательской деятельности нами был проведен опрос среди 37 учащихся г. Витебска в возрасте от 14 до 17 лет. Исследование проводилось методом анкетирования, так же использовались методы математической обработки данных.

Результаты и их обсуждение. Анализ проведенного исследования показал, что после знакомства с чат-ботом, большинство (89,2%) учащихся отметили его полезность, в отличие от 10,8% опрошенных. Более того большинство (64,9%) смогли бы обратиться к анонимному помощнику, в отличие от 36,1%.

В меню чат-бота были включены следующие разделы:

1. Совет на день.
2. Задание на день.
3. Книжная рекомендация.
4. Упражнения для снятия стресса и тревоги.
5. Поговорить со «Школьным помощником».
6. Поговорить со специалистом.

Респондентам было так же предложено, с их точки зрения, добавить свои варианты того, какие еще интересные разделы может содержать Чат-бот. Согласно их точки зрения возможно добавить материалы по здоровому образу жизни, обучению информационным технологиям, о взаимоотношениях в семье, о подготовке к самостоятельной жизни.

На вопрос о необходимости более активного внедрения в образовательных процесс информационных технологий ответили большинство (91,9%) респондентов. По мнению опрошиваемых, можно проводить в рамках использования информационных технологий психологические форумы, проводить электронные варианты лекций.

Заключение. Таким образом, обучающиеся считают, что Чат-бот это интересная разработка, которая может помочь с решением их проблем. А также большинство считает важным более интенсивную компьютеризацию образовательного процесса.

1. Позднякова, В.Д., Матюшкова, С.Д. Представления старшеклассников о проблеме школьной тревожности /В.Д. Позднякова, С.Д. Матюшкова //Актуальные вопросы современной науки и образования : сборник научных статей по материалам XXI международной научно-практической конференции (Киров, 16–19 мая 2023 года) / Московский финансово-юридический университет МФЮА, Кировский филиал. – Киров : МФЮА, 2023. – С. 651-658.

ВАРЫЯТЫЎНЫЯ ФОРМЫ ДАМАШНЯГА ЗАДАННЯ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРНЫМ ЧЫТАННІ ЯК СПАСАБ РАЗВІЦЦЯ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ

Пешка К.В.,

студэнтка 3 курса БрДУ імя А.С. Пушкіна, г. Брэст, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Канцавая Г.М., канд. філал. навук, дацэнт

Функцыянальна граматычная асоба – гэта асоба, якая свабодна арыентуецца ў навакольным свеце. Такі чалавек самастойны, ініцыятыўны, здольны прымаць нестандартныя рашэнні, гатовы вучыцца ўсё жыццё. Менавіта такія якасці павінен выхоўваць у малодшых школьнікаў сучасны педагог.

Адным са спосабаў развіцця функцыянальнай граматычнасці вучняў з’яўляюцца варыятыўныя формы дамашніх заданняў. Пад варыятыўнымі заданнямі мы разумеем варыянты заданняў, накіраваныя на вывучэнне розных аспектаў моўнай з’явы: заданні на актывізацыю дзейнасці з вучэбнай інфармацыяй; на выдзяленне галоўнай інфармацыі ў тэксце; на параўнанне, абагульненне і класіфікацыю вывучаемых аб’ектаў; на ўдасканаленне маўленчаразумовай дзейнасці і інш. Асаблівасцю варыятыўных

заданняў на ўроках беларускай мовы з'яўляецца іх накіраванасць на адаптацыю працэсу навучання да асаблівасцяў і патрэбнасцяў вучняў, на стварэнне ў вучэбным працэсе сітуацыі поспеху, на актывізацыю разумовай і маўленчай дзейнасці малодшых школьнікаў, развіццё іх пазнавальнай цікавасці. Выкананне варыятыўных заданняў патрабуе ад вучняў ажыццяўлення праблемна-пошукавай дзейнасці.

Мэта – ацаніць магчымасці выкарыстання варыятыўных формаў дамашняга задання па беларускай мове і літаратурным чытанні як спосабу развіцця функцыянальнай граматычнасці малодшых школьнікаў.

Матэрыял і метады. У нашым даследаванні выкарыстоўваецца літаратура па праблеме выховання варыятыўных дамашніх заданняў на ўроках беларускай мовы і літаратурнага чытання; метады аналізу, сістэматызацыі і абагульнення.

Вынікі і іх абмеркаванне. Фармулюючы дамашнія заданні, настаўнік павінен кіравацца наступнымі палажэннямі: 1) дамашняе заданне павінна ў той ці іншай ступені быць працягам працы, распачатай на ўроку (не заўсёды ў літаральным сэнсе); настаўнік не павінен перакладаць цяжар навучання з сябе на плечы вучня; 2) на выкананне дамашняга задання вучань павінен затрачваць не больш за 30 % часу ад стандартнага ўрока; 3) дамашняе заданне павінна быць цалкам праверана (на праверку дамашняга задання можа быць адведзена не больш за 10 хвілін урока); 4) дамашняе заданне павінна быць пасільным, зразумелым.

Сёння відавочна, што змяніліся дзеці, іх цікавасці, рытм і арганізацыя жыцця, умовы навучання (тут мы маем на ўвазе даступнасць выкананых заданняў у выглядзе апублікаваных метадычных выданняў). Павялічыўся аб'ём інфармацыі. Пашыраны матэрыял падручнікаў, прысутнічае вялікая колькасць дадатковых дапаможнікаў, з'явіліся электронныя адукацыйныя рэсурсы. У цэлым мова школьных выданняў ускладнілася. Тыя формы дамашніх заданняў, якія выкарыстоўваліся раней (вывучыць параграф, выканаць практыкаванне), сыходзяць на другі план.

Формы дамашніх заданняў могуць быць універсальнымі для ўсіх прадметаў. Гэтыя формы развіваюць універсальныя вучэбныя дзеянні, сярод якіх ключавымі з'яўляюцца гатоўнасць будаваць вуснае і пісьмовае выказванне на прапанаваную настаўнікам тэму, уменне апрацоўваць, прысвойваць і выкарыстоўваць атрыманую інфармацыю [1].

Спынімся на некаторых з іх.

1. Складанне плана. Гэта дазваляе актуалізаваць кагнітыўную дзейнасць малодшых школьнікаў пыталыны і тэзісны планы, паколькі яны патрабуюць нейкай рэфлексіі на прачытаны і асэнсаваны тэкст. Калі тэкст вялікі па аб'ёме, мэтазгодна працу па складанні плана пачаць на ўроку, а ў якасці дамашняга задання прапанаваць закончыць пачаты план.

Магчымыя дамашнія заданні па трансфармацыі складзенага на ўроку плана, напрыклад, для пыталнага плана скласці цытатны або тэзісны план.

2. Азагалоўліванне тэксту, падбор ключавых слоў (5–7 слоў), напісанне анатацыі да тэксту параграфа. Такія заданні дазваляюць пракантраляваць разуменне сэнсу тэксту, практычнай каштоўнасці заключанай у ім інфармацыі.

3. Складанне табліц, схем, якія адлюстроўваюць істотную інфармацыю тэксту. Складанне табліцы можа быць пачата ў класе пры тлумачэнні новага матэрыялу. У якасці дамашняга задання можна прапанаваць завяршыць складанне табліцы, падрыхтаваць паведамленне па складзенай табліцы або схеме.

4. Складанне слоўнікаў тэрмінаў да прачытанага тэксту.

5. Складанне сінквейнаў. Сінквейн дазваляе вылучыць інфармацыйныя дамінанты тэксту, яго асноўныя прыметы, сфармуляваць вывады.

6. Падбор прыкладаў да тэарэтычных палажэнняў, разгледжаных пры тлумачэнні матэрыялу.

Вывучэнне аб'ёмнага матэрыялу мэтазгодна дзяліць паміж малодшымі школьнікамі на невялікія часткі. Такі падыход дазваляе выходзіць пачуццё адказнасці, камандны дух.

Дамашнія заданні павінны быць варыятыўнымі, улічваць здольнасці, цікавасці малодшых школьнікаў. Так, нельга навязваць вучню тое, што яму нецікава (напрыклад, ілюстраваць прачытанае і г. д.). Трэба ўлічваць, што дзеці па-рознаму могуць выканаць адно і тое ж заданне. Так, аднаму вучню на выкананне практыкавання спатрэбіцца пяць хвілін, а другому – дваццаць. Калі не прытрымлівацца гэтага, заданне, як гэта часта бывае, будуць выконваць бацькі.

Сучасныя малодшыя школьнікі ў якасці дамашняга задання з задавальненнем складаюць памятку, апорныя схемы, кластары, а потым іх правяраць. Праца з такімі заданнямі стымулюе асабістае развіццё малодшага школьніка. Эфектыўнымі з'яўляюцца праца ў групах, парах, ролевыя, дзелавыя гульні, метады праектаў. Калектыўная праца мае, безумоўна, перавагі: актыўна фарміруюцца маўленчыя навыкі, узнікае сітуацыя калектыўнага ўзаемадзеяння.

Важнай дыдактычнай адзінкай пры фарміраванні функцыянальнай граматычнасці з'яўляецца тэкст. Менавіта праца з тэкстам дазваляе, акрамя фарміравання такіх уменняў, як уменне знаходзіць інфармацыю, інтэрпрэтаваць тэкст, яшчэ і адзеньваць яго.

Заклучэнне. Такім чынам, фарміраванне функцыянальнай граматычнасці – гэта складаны працэс, які патрабуе ад настаўніка выкарыстання сучасных формаў і метадаў навучання, з дапамогай якіх мы зможам выхаваць ініцыятыўную, самастойна і творча думваючую асобу. Выкарыстанне варыятыўных дамашніх заданняў забяспечвае магчымасць кожнаму вучню дабіцца значных поспехаў у авалоданні неабходнымі ведамі і ўменнямі па вывучаемых тэмах і ў цэлым па прадмеце, матывуе вучняў, стымулюе іх мысленне, маўленне, развівае пазнавальную цікавасць.

1. Котовская, О. И. Цели домашнего задания [Электронный ресурс] / О. И. Котовская. – Режим доступа: <http://taitschool.uouara.ru/index.php/2013-01-15-03-59-13/66-2013-01-15-03-55-58/482-2013-01-16-06-21-18?showall=1>. – Дата доступа: 12.02.2024.

О СПОСОБАХ ПОДГОТОВКИ И ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ УЧАЩИМСЯ ДИДАКТИЧЕСКИХ МАТЕРИАЛОВ ПО ХИМИИ

Рубаник А.С.,

студентка 1 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Белохвостов А.А., канд. пед. наук, доцент

Диагностические и дидактические материалы по химии играют важнейшую роль в образовательном процессе, поскольку помогают определить уровень знаний учащихся, разработать индивидуальные траектории обучения и выбрать соответствующие методики и технологии обучения.

Диагностические материалы позволяют провести оценку начального уровня знаний учащихся, выявить их учебные потребности и определить точки роста. На основе результатов диагностики можно выявить слабые места, на которые следует обратить особое внимание при обучении, а также выявить сильные стороны учащихся.

Дидактические материалы, в свою очередь, представляют собой средства обучения, которые помогают эффективно объяснить учебный материал, сделать его доступным и понятным для учащихся. Это могут быть интеллект-карты, опорные схемы, таблицы, чек-листы и др. Печатные дидактические материалы остаются важным инстру-